

BADIIY ADABIYOTDA ONA OBRAZINING YARATILISH TARIXI

Fayzullayeva Munavvar Bahodirovna

SamDChTI o'qituvchisi

Annotatsiya: *Mazkur maqola badiiy adabiyotda Ona obrazlarining yaratilishi tarixi haqida bo'lib, O'zbek yozuvchilarining asarlari asosida tahlil qilingan.*

Kalit so'zlar: *Ona obrazi, badiiy adabiyot, Obraz va timsol tushunchalari, San'at, adabiyot*

Adabiyot so'z san'atidir. U inson qalbi va ruhidagi nozik tovlanish va ohanglarni ilg'ashga, ularni so'z vositasida aks ettirishga intiladi. U jamiyat tarixidagi jiddiy o'zgarishlarni xilma – xil obrazlar vositasida turli badiiy shakllarda aks ettiradi. Inson tafakkurining yangilanishida, uning ongiga ma'lum bir g'oyani singdirish uchun hech qaysi soha adabiyotchilik kuchga ega emas. Badiiy adabiyotimizga nazar tashlaydigan bo'lsak, unda yaratilayotgan har bir kichik hikoyaning ham o'z yaratilish tarixi bor. Biron bir shoir yoki yozuvchi o'zining boshdan o'tgan yoki, ko'zi o'ngida sodir bo'lgan voqea va hodisalarni oq qog'ozga tushirish uchun juda ko'p mashaqqat chekadi. Negaki, u o'sha asarida tug'iladi, yashaydi va o'ladi. Asar esa uning farzandidek bo'lib qoladi. Uni xalqqa tanitish, omma ichiga olib kirib, ularning qalbiga yetkazish uchun esa, o'zining yuksak mahoratini ishga solish kerak. Yaratgan asari shunday ta'sirli, har tamonlama yetuk, saviya jihatdan salmoqli bo'lsagina yozuvchini xalq tan oladi. Buning uchun esa avvalo, u so'zdan to'g'ri foydalana bilishi lozim. Insondagi ismsiz tuyg'ular, nozik kechinmalar, ko'z bilan ko'rib, quloq bilan eshitmaydigan ruhiy holat jilvalarini faqat so'z yordamida ifoda etishi mumkin. Badiiy adabiyot san'atning boshqa turlaridan asosiy ish quroli ham, asosiy material ham so'z ekanligi bilan aralib turadi. San'atning adabiyotdan boshqa har qanday turi inson hayoti yoki hissiyotining faqat birgina holatini ifoda eta oladi xolos. Badiiy adabiyotda aks ettirilgan hayot serqirraligidan tashqari o'qigan kishiga qattiq ta'sir ham ko'rsata oladi.

Har bir xalq adabiyotining o'z tarixi bor bo'lganidek, xususan o'zbek adabiyotining ham tom ma'noda sezilarli va tunganmas tarixi bor. Bu tarix bugungi adabiyotimiz uchun poydevor vazifasini o'taydi desak mubolag'a bo'lmaydi. O'zbek adabiyoti juda boy, qadimiy tarixga ega. Uning o'ziga xos shakllanish va taraqqiyot yo'li rivojlanish qonuniyatlari bor. Bularni his etish, anglash va umumlashtirish uchun uning tarixini puxta o'rganish zarur. Badiiy adabiyot tarixi so'z san'atining rivojlanish jarayonlari haqida ma'lumot beradi. Odam paydo bo'libdiki, so'z ham yaralgan. Keyinchalik esa shu so'z orqali, undan unumli foydalanish bilan ajdodlarimiz bir qancha nodir va noyob asarlar yaratganlar. Ular o'z asarlarida asosan, o'zlari yashagan davr va muhit holati, o'sha davr odamlarining ahvolini ochib berishga harakat qilganlar. Lekin o'sha

asarlarda turli xil qahramonlarning taqdiri, ularning orzu umidlari ham aks etadi. Bundan tashqari, o`zbek adabiyot tarixida yaratilgan har bir asarning tub zamirida ona obrazini ko`ramiz. Ona obrazining yaratilishi uzoq o`tmishga borib taqaladi. Tarixga nazar solar ekanmiz, jasoratli ona obrazining yaqqol timsoli sifatida "To`maris", "Kuntug`mish", "Alpomish", "Rustamxon" kabi xalq og`zaki ijodiga mansub dostonlarimizdagi ona obrazlarini misol qilib olishimiz mumkin. Masalan: To`maris – masagget xalqining jasoratli onasi. U o`glining asir tushib, o`z joniga qasd qilganiga ham qaramay ayol bo`la turib, xalqini dushmanlardan himoya qiladi. O`glining va bir umr dushman tomidan ezilgan xalqining o`chini olish maqsadida jangga otlanadi. Qonga to`ymagan dushman Kir II ning boshini qon to`ldirilgan mesh ichiga solib, yovuzlik taqdiri naqadar ayanchli yakun topishini yana bir karra isbot qiladi. U har tamonlama jasur va mard ayoldir. O`z o`g`lini yo`qotish qanchalik og`ir qismat ekanligini dushmanlariga ko`rsatmaydi. Keyinchalik To`marisning qilgan ishlari to`g`risida xalq dostonlari, rivoyatlar to`qildi. Hatto, o`zbek yozuvchisi Mirkarim Osim "To`maris" qissasida uni ulug`laydi. Ibroyim Yusupov ham "To`maris" (1974) dostonini yozgan. Ikkala yozuvchi ham yaratgan asarlarida To`marisning qanchalik buyuk va jonkuyar ona ekanligini ochib berishgan. "Kuntug`mish" dostonida esa Xolbeka – ona obrazi talqinida gavdalanadi. U ikki o`g`li dorga osilish arafasida turganda, ularning hayotlarini saqlab qolish uchun, hattoki og`ochga nola qilishdan ham toymaydi. Bu esa o`zbek onalarining naqadar fidokor va jonkuyar ekanligidan dalolat beradi. Nafaqat "Kuntug`mish" dostonidagi Xolbeka obrazi balki, yana bir xalq og`zaki ijodi namunalarimizdan biri bo`lgan "Rustamxon" dostonidagi Huroyim ham muhim ahamiyat kasb etadi. O`zbek onalarimiz uchun janglarda g`alaba qozonish, turli xil qahramonliklar ko`rsatishdan tashqari, o`z farzandini el-yurtga nafi tegadigan, xalq dardi bilan yashashga o`rgatish ham ulkan jasoratlar sirasiga kiradi. Onalarga xos bo`lgan bu ajoyib hislat bir erkakning jangda qozongan g`alabasidan buyukroqdir. Yuqoridagi so`zlarimizning isbotini Huroyim obrazida ko`rishimiz mumkin.

Obraz yaratilish jarayonida badiiy to`qima muhim ahamiyat kasb etadi. U asarni ta`sirchangligini oshirib, badiiy – estetik bo`yoqdorligini oshiradi. "Zotan, butun adabiyot badiiy to`qimalardan iborat, chunki turmush hodisalarini zamon va makon ichida sochilib yotadi".¹ Bu fikrlarga misol qilib O`tkir Hoshimovning "Dunyoning ishlari" asaridan quyidagi parchani keltirishimiz mumkin. " Oyi men keldim... eshityapsizmi oyi, men yana keldim. Qabringizni silab qo`ysam orom olasizmi?... Mana oyijon, mana Yo`q, yo`q, yig`laganim yo`q. Hozir, hozir o`tib ketadi..."². Balki bu parchani alohida o`qigan kitobxon unchalik hayajonga tushmas. Biroq, "Dunyoning ishlari"ni bir boshdan o`qib, onani qattiq sevib qolgan kitobxon bu satrlarni o`qiganda larzaga tushmay qolmaydi. Shu

¹ Umurov H. Adabiyotshunoslik nazariyasi, T.: A.Qodiriy nomidagi Xalq Merosi nashriyoti 2004, 36-bet

² Hoshimov O`. Dunyoning ishlari, T.: Yangi asr avlodi, 2017. 256- bet

parchaning o`ziga insonning qalbiga kirib, uning tub – tubida yashiringan hissiyotlarini jumbushga keltiradi.

Demak, obraz yaratish har bir ijodkor ijodida uchraydi. Obraz yaratish uchun yuksak mahorat egasi bo`lmog`i darkor. Bundan tashqari adabiyotshunosligimizda obraz terimini timsol tushunasi ham qo`llaniladi. Ya`nib u ikkala so`z sinonim sifatida ishlatiladi. Lekin biz timsol deganimizda ko`z oldimizda biron bir asardagi bosh yoki epizodik qahramon gavdalanadi. Nafaqat ko`z oldimizda balki u ham obrazga o`xshab, ongimizda paydo bo`lib, tafakkurimizda shakllanadi so`ng ko`z oldimizga keladi. Shuning uchun bu ikkala tushuncha deyarli bir ma`noni anglatadi. To`g`ri, ayrim manbalarda farqlanishi, ularga berilgan izohlar boshqa – boshqa bo`lishi mumkin, lekin tub mohiyati aynan o`sha ma`noni beradi. Obraz va timsol tushunchalarini sinonim tarzida qo`ydik, lekin ularga o`xshab ketadigan, ammo ba`zi jihatlardan farq qiladigan tushuncha bor bu - xarakter.

Obraz va xarakter tushunchalari nafaqat o`zbek adabiyotida balki, jahon adabiyotida ham juda keng ko`lamda talqin qilinadi. Che`t el adabiyotida obraz tushunchasiga Belinskiy shunday ta`rif beradi: "Obraz deganda inson ongida in`ikos etilgan voqea – hodisalargina emas, balki shu bilan birga so`z vositasida san`atkor tomonidan anglagan, qayta ishlangan va tasvirlangan hayot tushuniladi"³. Yuqoridagi bu ikrlar o`zbek adabiyotida berilgan ta`riflardan unchalik farq qilmaydi. Jahon adabiyotida yozuvchi bir biron asar yaratish uchun kuchli mahorat egasi hamda, yuksak fantastik fikrlash qobiliyatiga ega bo`lishi lozim. Negaki, jahon adabiyotida chuqur mushohada qilib, teran o`ylashga majbur qiladigan, obrazlar va xarakter jihatdan umuman boshqa – boshqa, bir – biridan tubdan farq qiladigan asarlar ko`p. Jahon adabiyotini o`zbek adabiyotidan farqli tomoni shundaki, uni bir qarashda g`oyaviy mazmunini anglash mushkul bo`lsa - da, o`quvchi yoki kitobxon tomonidan chuqur qiziqish bilan mutolaa qilsagina, uning tub zamiridagi mazmunni uqib olishi mumkin. Sh u tariqa, yoshlarimiz hayotidagi turli xil to`siqlarni yengib o`tuvchi dasturiy vazifasini bajaradi. Jahon adabiyoti keng qamrovli bo`lib unga, ingliz, nemis, rus, qozoq qirg`iz va boshqa millatlarning adabiyotlari ham kiradi. Har bir millatning o`ziga yarasha adabiy merosi, dunyo tan olgan nodir va noyob asarlari bor. Bu asarlarda turli xil mavzular jumladan; inson qadr – qimmat, ayol va uning ruhiyati, turmush muammolari, osha davr muhiti, ijtimoiy – iqtisodiy sohalar, urushning qiyofasi kabi dolzarb mavzular yoritilib beriladi. To`g`ri, che`t el adabiyotida oila, ota – ona, farzand munosabatlari o`zbek adabiyotidagi kabi chuqur va teran ifoda etilmaydi. Lekin, ayrim asarlarda ona qiyofasi, farzandning ota – onasiga bo`lgan cheksiz mehr - muhabbati, oila muqaddas dargoh ekanligi mazmunli yoritiladi. Shunday asarlardan biri, qirg`iz xalq yozuvchisi Chingiz Aytmatovning "Asrga tatigulik kun" asaridir.

³ Belinskiy V. G .Adabiy orzular. T.: G`afur G`ulom nomidagi Adabiyot va san`at nashriyoti. 1977, 110- bet

Yozuvchi bu asarida romanning bosh qahramoni Nayman ona siymosini shunday tasvirlaydiki, onaning farzandiga boʻlgan mehr – muhabbatini hech narsa bilan taqqoslab boʻlmasligini isbotlab beradi. U farzandining vafotiga ishonmay, uning kelishini bir umr kutadi. Bir necha vaqtdan soʻng esa, oʻgʻli Joʻlomonning tirikligi, uni manqurtga aylanib qolganini eshitadi va oʻz bolasini koʻrgani yoniga boradi. U oʻgʻlining hayot ekanligini bilib, shu darajada quvonib, lekin uning tanimaganidan alam va daxshatdan lablari dirrilab, shuncha urinsa ham oʻzini qoʻlga ololmaydi. Ona boʻzlab yigʻlab, farzandining osha tanish nigohlariga boqib, balki meni tanib qolar degan umid bilan koʻzini uzmay turadi. Qayta – qayta oʻzini tanishtiradi. Vaholanki, Joʻlomon hattoki oʻz ismini ham unitgan edi. Unga uning ismi Joʻlomon otasining ismi Doʻnanboy ekanligini Nayman ona uqtirishga harakat qiladi. Farzandining boshidagi tuyaning terisidan yasalgan qalpoq oʻzligini hatto oʻz tuqqan onasini ham unittirishga sabab boʻladi. Va u shu tariqa manqurtga aylanib qoladi. Shu manqurtligi tufayli oʻz onasining qotiliga aylanishdan ham hayiqmaydi. Chingiz Aytmatovning ushbu asarida farzandi oʻz onasining umriga zomin boʻlishini ajoyib chizgilar orqali yoritib beradiki, buni oʻqigan har bir insonning qalbi jumbushga keladi. Bu esa, inson sifatida oʻz – oʻzini anglash gʻoyat murakkab jarayon ekanini va insoniyat ming yillardan beri maʼnaviy ulgʻaydimi yoki yoʻqmi, degan muammo toʻgʻrisida mushohada yuritishga undaydi. Zero, onaizor qalbi xoh ming yil oldin boʻlsin, xoh hozirgi adabiy jarayon boʻlsin hech qachon oʻzgarmaydi. Bu hislat onalarimizga Alloh taollo tomonidan berilgan buyuk fazilatdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR ROʻYXATI:

1. Buronova D. B. Theoretical methodological basis of studying the author's art method //ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal. – 2022. – T. 12. – №. 2. – C. 47-52.
2. Baxodirovna D. B. ARTISTIC STYLE OF THE WORKS OF ERNEST SETON-THOMPSON //British View. – 2023. – T. 8. – №. 2.
3. Umida K. et al. DEVELOPMENT STAGES OF THE CONCEPT TO CONSTRUCTIVISM //湖南大学学报 (自然科学版). – 2022. – T. 49. – №. 07.
4. Rakhimova Marguba Khamzaevna In search of a backbone mechanism in language // Евразийский научный журнал. 2021. №4. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/in-search-of-a-backbone-mechanism-in-language> (дата обращения: 15.06.2023).
5. Rakhimova M. K. COMPARISONS AND THEIR FUNCTION IN THE NOVEL" THE GOD OF SMALL THINGS" BY A. ROY //Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences. – 2021. – T. 1. – №. 9. – C. 708-710.

6. Bakhtiyorovna S. I., Fevziyeva K. L., Khamzaeva R. M. How to support healthy class competition in an English lesson //ACADEMICIA: AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY RESEARCH JOURNAL. – 2021. – T. 11. – №. 2. – C. 399-402.
7. Abduraximova F. MENTALITY AND NATIONALITY IN PROVERBS OF ENGLISH, UZBEK AND RUSSIAN LANGUAGES //Eurasian Journal of Academic Research. – 2022. – T. 2. – №. 2. – C. 691-694.
8. qizi Abduraximova F. K. INGLIZ TILINI O 'QITISHDA MAQOLLARNING ROLI //SCHOLAR. – 2023. – T. 1. – №. 12. – C. 123-127.
9. qizi Abduraximova F. K. LINGVOKOGNITOLOGIYA: TIL VA TAFAKKUR //Results of National Scientific Research International Journal. – 2023. – T. 2. – №. 4. – C. 47-50.
10. qizi Abduraximova F. K. LINGVOKOGNITOLOGIYA: TIL VA TAFAKKUR //Results of National Scientific Research International Journal. – 2023. – T. 2. – №. 4. – C. 47-50.
11. qizi Abduraximova F. K. USAGE OF MULTIMEDIA IN ENGLISH TEACHING //Results of National Scientific Research International Journal. – 2022. – T. 1. – №. 8. – C. 96-101.
12. Fayzullayeva M. B., Sattarova I. B., Makhmudova M. A. The effect of teaching vocabulary through ICT on EFL learners //ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal. – 2021. – T. 11. – №. 4. – C. 1632-1637.
13. Baxtiyorovna S. I. Importance of videoconferencing in education and comparison of some types of applications //ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal. – 2022. – T. 12. – №. 2. – C. 319-322.
14. Shoyzokhovich S. S., Bahtiyarova S. I., Fevziyeva K. L. Poly functionality of a word in the context of speech //ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal. – 2021. – T. 11. – №. 4. – C. 488-491.
15. Sattarova I. SELECTING THE MOST APPROPRIATE METHOD ACCORDING TO THE GRADES //МОЛОДОЙ ИССЛЕДОВАТЕЛЬ: ВЫЗОВЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ. – 2020. – C. 405-408.
16. Sattarova F. E. Modern methods in teaching foreign language //Science and Education. – 2021. – T. 2. – №. 4. – C. 297-302.
17. Elmurodovna S. F. THE IMPORTANCE OF DEVELOPING PRAGMATIC COMPETENCE OF LANGUAGE LEARNERS //Eurasian Journal of Academic Research. – 2022. – T. 2. – №. 2. – C. 100-105.
18. Elmurodovna S. F. THE ASSESSMENT PRINCIPLES OF PRAGMATIC COMPETENCE IN CLT (COMMUNICATIVE LANGUAGE TEACHING) //Berlin Studies Transnational Journal of Science and Humanities. – 2021. – T. 1. – №. 1.5 Pedagogical sciences.
19. Sattarova F., Nasrullaev J. FROM THEORY TO PRACTICE FOR TEACHING LISTENING EFFICIENTLY IN ESL/EFL CLASSROOMS //BRIDGE TO SCIENCE: RESEARCH WORKS. – 2018. – C. 113.

20. Narzullayevna S. N., Odina B. Linguistic skills such as familiarity with grammatical structures, vocabulary, and phonetics //Sciencepublish. org. – C. 41.

21. Mehriniso N., Siddiqova N. N. USING INTERACTIVE METHODS FOR THE FORMATION OF INTERCULTURAL COMMUNICATION IN ENGLISH LANGUAGE CLASSES //THE THEORY OF RECENT SCIENTIFIC RESEARCH IN THE FIELD OF PEDAGOGY. – 2023. – Т. 1. – №. 5. – С. 10-14.

22. Siddikova N. N., Gafforova S., Gafforova I. APPROACHES TO DEVELOPING FOREIGN LANGUAGE TEACHING SYSTEM IN NONLINGUISTIC HIGH SCHOOLS OF UZBEKISTAN //Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences. – 2022. – Т. 2. – №. Special Issue 24. – С. 381-388.

23. Narzullayevna S. N., Iroda G. Types of interactive methods in developing intercultural competence in different age groups //ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal. – 2022. – Т. 12. – №. 4. – С. 159-162.

24. Siddikova N. N., Makhmudovna M. A., Alisherovna O. I. Philosophical and methodological analysis of organizational learning concepts //ACADEMICIA: AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY RESEARCH JOURNAL. – 2021. – Т. 11. – №. 2. – С. 403-407.

25. Fayzullayeva M. B. et al. USING TECHNOLOGIES IN THE ENGLISH LANGUAGE LEARNING AND TEACHING //ResearchJet Journal of Analysis and Inventions. – 2021. – Т. 2. – №. 5. – С. 1-5.

26. Fayzullayeva M. B. Information and communication technologies in English lessons." //Экономика и социум. – 2022. – Т. 5. – С. 96.

27. Fayzullayeva M. B. THE PROBLEMS OF USAGE INFORMATION COMMUNICATION TECHNOLOGIES (ICT) IN ENGLISH CLASSROOM //Eurasian Journal of Academic Research. – 2022. – Т. 2. – №. 2. – С. 725-730.

28. Fayzullayeva M. B. ICT is the key of motivation in teaching FL //Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences. – 2021. – Т. 1. – №. 9. – С. 711-716.

29. Рахимова М. Х. и др. МАГИЧЕСКИЙ РЕАЛИЗМ В РУССКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ НА ПРИМЕРЕ ПРОИЗВЕДЕНИЙ БУЛГАКОВА //Экономика и социум. – 2023. – №. 3-1 (106). – С. 450-454.

30. Fayzullayeva M. B., Sattarova I. B., Makhmudova M. A. The effect of teaching vocabulary through ICT on EFL learners //ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal. – 2021. – Т. 11. – №. 4. – С. 1632-1637.

31. Джураева Ш. Г. ПОЛИФУНКЦИОНАЛЬНОСТЬ АНТОНИМИЧЕСКИХ ОТНОШЕНИЙ У СУЩЕСТВИТЕЛЬНЫХ В АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ //УЧЕНЫЙ XXI ВЕКА. – С. 47.

32. Джураева Ш. Г. ПОЛИФУНКЦИОНАЛЬНОСТЬ И СЕМАНТИКА МНОГОЗНАЧНЫХ СУЩЕСТВИТЕЛЬНЫХ В АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ //УЧЕНЫЙ XXI ВЕКА. – С. 52.

33. Джураева Ш. Г. РОЛЬ КОНТЕКСТА В РЕАЛИЗАЦИИ АНТОНИМИЧЕСКИХ ОТНОШЕНИЙ, ЗАКЛЮЧЁННЫХ В ПАРАДИГМАТИЧЕСКИХ ХАРАКТЕРИСТИКАХ СЛОВ В АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ //УЧЕНЫЙ XXI ВЕКА. – С. 58.

34. Джураева Ш. Г. СООТНОШЕНИЕ СЕМАНТИЧЕСКОЙ СТРУКТУРЫ СЛОВА И ЕГО СОЧЕТАЕМОСТИ В РАЗВИТИИ ПОЛИФУНКЦИОНАЛЬНОСТИ //УЧЕНЫЙ XXI ВЕКА. – С. 62.

35. Шомуродова Ш. Ж. КОНТЕКСТУАЛЬНЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ ПРОЯВЛЕНИЯ СТИЛИСТИЧЕСКОГО ЗНАЧЕНИЯ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИХ ЕДИНИЦ //Научные школы. Молодежь в науке и культуре XXI в. – 2017. – С. 240-241.

36. Шомуродова Ш. Ж. ИЗУЧЕНИЕ СЕМАНТИЧЕСКИХ ПРЕОБРАЗОВАНИЙ ПРИ ОДНОСТРУКТУРНОЙ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКОЙ ДЕРИВАЦИИ (НА МАТЕРИАЛЕ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА) //Ученый XXI века. – 2016. – №. 2-4.

37. Шомуродова Ш. Ж. Теоретические предпосылки фразеологической деривации //Вестник Челябинского государственного университета. – 2010. – №. 22. – С. 148-150.

38. Suyunov B., Kobilova N., Suyunov J. GAMIFICATION AS A METHOD OF INCREASING MOTIVATION OF TUDENTS OF HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN TEACHING A FOREIGN LANGUAGE ON THE EXAMPLE OF ENGLISH //Science and innovation. – 2023. – Т. 2. – №. B2. – С. 41-45.

39. Malikova, D. G., and N. S. Qobilova. "ALTERATIONS OF TESTING SYSTEM IN THE PERIOD OF Z GENERATION." *Экономика и социум* 6-1 (97) (2022): 161-164.

40. KOBILOVA N. S., SUYUNOV B. S. O. G. L. I. METHODS OF USING GAME ACTIVITY IN TEACHING A FOREIGN LANGUAGE IN UZBEK PRIMARY CLASSES //THEORETICAL & APPLIED SCIENCE Учредители: Теоретическая и прикладная наука. – 2022. – №. 4. – С. 485-489.

41. Gayratovna, Malikova Dilnoza, and Qobilova Nodira Sanakulovna. "Changes in teaching content and test design for generation z in Uzbekistan." *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal* 12.3 (2022): 359-362.